

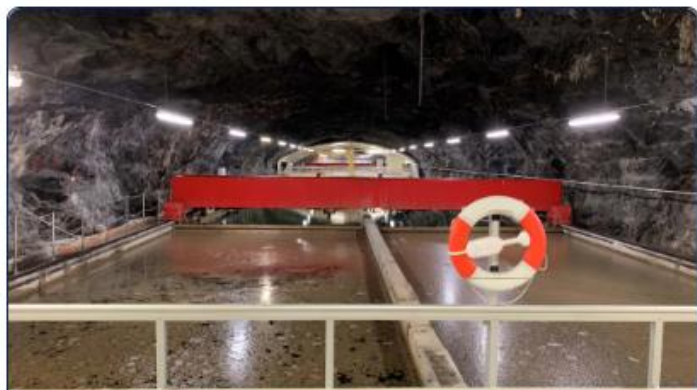
Erfaringer og råd ved søknad om utslippstillatelse fra statsforvalteren

Elisabeth Lyngstad, fagleder avløpsrensing Norsk Vann
Norsk Vannforening 01.06.2026

Hvem er Norsk Vann

- Den nasjonale interesseorganisasjonen for vannbransjen
 - Eid av kommuner og kommunalt eide selskaper
 - Representerer 320 kommuner og 96 % av landets innbyggere
 - Rådgivere, leverandører, utdanningsinstitusjoner m.fl. er tilknyttede medlemmer
- Skal bidra til rent vann og en bærekraftig utvikling av bransjen gjennom å sikre gode rammebetingelser, kompetanseutvikling og samhandling
- Viktigste områder vi jobber med er
 - Utvikling og formidling av kompetanse
 - Utvikling av veiledere og verktøy for bransjen
 - Interessepolitisk arbeid

Meld deg på nyhetsbrevet

Avløpsrensing – større anlegg

Kapittel 13 og 14-anlegg, rensetyper, prøvetaking...

Nye anlegg og søknad om utslippstillatelse

Planlegging av nytt anlegg, inkl. søknad om utslippstillatelse...

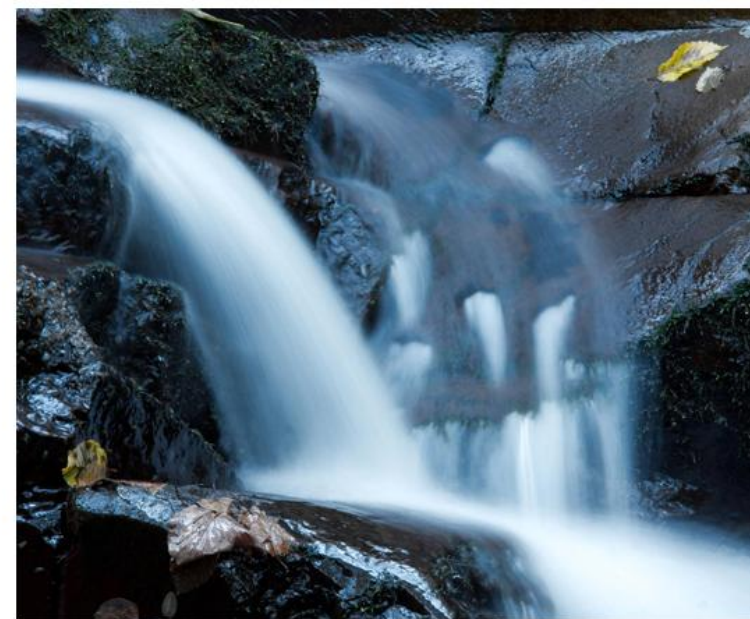

Norsk Vann

► C20/2025 Søknad om utslippstillatelse for kommunalt avløpsvann fra store tettbebyggelser

Hjelpemiddel til kommuner og selskaper som skal søke om utslippstillatelse hos statsforvalteren

Oppdragsnr.: 52503511 Dokumentnr.: 1 Versjon: C01 Dato: 2025-11-14

Norconsult

Erfaringer og råd til kommuner og selskaper som skal søke om utslippstillatelse fra statsforvalteren

Kontaktperson hos Norsk Vann:

Elisabeth Lyngstad elisabeth.lyngstad@norsk vann.no

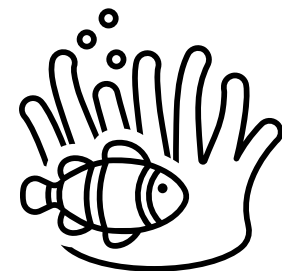
1. Innledning
2. Råd til kommuner og selskaper
 - 2.1 Ved utarbeidelse av søknad om utslippstillatelse
 - 2.2 Ved mottak av utkast til tillatelse eller tillatelse
3. Mal for tillatelse fra Miljødirektoratet
4. Forurensningsloven og forurensningsforskriften
5. Kommentarer til renskravene i forurensningsforskriften
6. Klager på utslippstillatelser behandlet av Miljødirektoratet
7. Eksempel på vilkår i utslippstillatelser

Mål:

- Gode søknader
- Tillatelser med klare og hensiktsmessige vilkår

Stort ansvar hviler på begge parter

Den som søker om å forurense (søke om utslippstillatelse) har en stor og viktig jobb med å kartlegge, vurdere og dokumentere viktige forhold i forbindelse med søknaden, for å være sikker på at løsningen som velges gjør minst mulig skade på miljøet.

Den som gir en tillatelse skal gi klare, hensiktsmessige og velbegrunnede vilkår i henhold til gjeldene regelverk. **Vilkår utover forskriftens minimumskrav i en enkelttillatelse må kunne begrunnes ut fra særskilte forhold i den enkelte sak, og eventuelle skjerpende vilkår må være forholdsmessige med hensyn til økte kostnader og nytte.**

Erfaringer fra tillatelser

- Strengere vilkår enn det som er søkt om, uten at det er gitt en begrunnelse
- Ekstra vilkår som ikke er begrunnet eller hjemlet
- Varianter av standardkravene i forurensningsforskriften, uten at det er gitt en begrunnelse
- Vilkår som må være basert på en misforståelse eller som er uklart formulert
- Vilkår som er tilnærmet umulige eller urealistiske å oppfylle

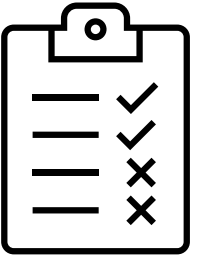
Men det er selvfølgelig også mange gode tillatelser!

Råd ved utarbeidelse av søknad

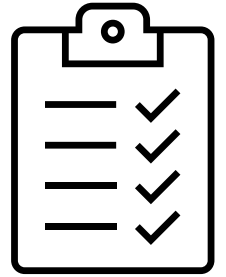
- Ha en god kommunikasjon med statsforvalteren
- Følg veiledning fra statsforvalter til innhold i søknad
 - Les gjennom tidligere tillatelser som nylig er gitt av samme statsforvalter
 - Les tidligere klagesaker
- Tenk nøye gjennom hva dere søker om å slippe ut og hvorfor
- Vær veldig klare i søknaden på hvilke krav og vilkår dere mener vil være hensiktsmessige med god begrunnelse og hvordan de bør følges opp
 - Spesifiser at dere ønsker å følge kravene slik de fremgår av forurensningsforskriften
- Ikke be om vilkår knyttet til andre parametere enn de det er behov for

Råd ved mottatt utkast eller tillatelse

- Les utkast til tillatelse nøye – **alle** små detaljer og formuleringer
- Er krav og vilkår i samsvar med søknaden?
- Er det gitt strengere vilkår enn det man har søkt om?
 - Er det gitt en god begrunnelse?
- Hvordan skal vilkåret oppfylles?
 - Kommer det klart frem?
 - Hvis måten vilkåret skal oppfylles på ikke følger av forurensningsforskriften, skal årsaken til dette være godt begrunnet

Råd ved mottatt utkast eller tillatelse

- Ha en god kommunikasjon med statsforvalteren
- Send merknader til alt som avviker:
 - Forklar hvorfor det er feil med henvisninger til lovverket og be om begrunnelse
 - Ikke bare godta egne varianter av hvordan vilkåret skal oppfylles
 - Selv om dere ikke tenker at et vilkår vil være et problem nå, kan det bli det i fremtiden
- Utslippstillatelsen skal være et god dokument for begge parter
- Husk at brudd på utslippstillatelsen:
 - Medfører et ulovlig forhold i ytterste konsekvens kan medføre et strafferettslig ansvar for kommunen.
 - Kan skade kommunens omdømme som miljøbedrift og tjenesteleverandør
 - Kan få følger for muligheten for nye tilkoblinger til anlegget

Sekundærrensekravet i forurensningsforskriften

[Sekundærrensekravet – overholdelse og vurdering av prøveresultater](#)

Sekundærrensekrav iht. forurensningsforskriften

§ 14-2. Definisjon av rensegrad

b. Sekundærrensing: En renseprosess der både

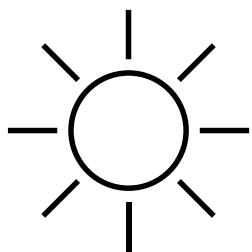
1. BOF_5 -mengden i avløpsvannet reduseres med minst 70% av det som blir tilført renseanlegget **eller** ikke overstiger 25 mg O_2 /l ved utlipp og
2. KOF_{CR} -mengden i avløpsvannet reduseres med minst 75% av det som blir tilført renseanlegget **eller** ikke overstiger 125 mg O_2 /l ved utlipp.

§ 14-13. Vurdering av analyseresultater

Tabellen under gjelder for renseanlegg omfattes av kravene i § 14-6 til § 14-8 og angir det største antall prøver som kan være over konsentrasjonskravet eller under renseeffektkravet for BOF_5 , KOF_{CR} og SS etter prøvetaking i henhold til § 14-11. Ved verifisering av hvorvidt **konsentrasjonskravet** i sekundærrensekravet for BOF_5 og KOF_{CR} overholdes, skal i tillegg den høyeste analyseverdien som er basert på prøvetaking under normale driftsforhold, **ikke overskride konsentrasjonskravet med 100%**.

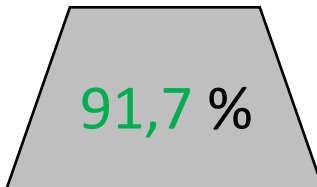
- Hver prøve skal vurderes separat for KOF og BOF
- Det er først hvis man ikke klarer %-kravet at en 100 % overskridelse av konsentrasjon skal vurderes

Sekundærrensing: eller ikke det samme som og

Q: 27 203 m³

KOF: 1 850 mg O₂/l

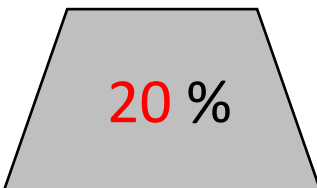

KOF: 154 mg O₂/l

Q: 38 380 m³

KOF: 114 mg O₂/l

KOF: 91 mg O₂/l

KOF:
75% eller
125 mgO₂/l

Snitt inn KOF 670 mg O₂/l. Årlig renseeffekt på 85% KOF inkl. overløp.

Hadde ikke klart kravet med **OG** – 6 prøver ville feilet

Eksempler fra søknad om utslippstillatelse

Uklar søknad

Tabell 3. Forslag til utslippskrav for x renseanlegg, inkl. overløp ved renseanlegget

Parameter	Minimum renseseffekt	Maks utlipp (tonn/år)	Antall prøver
BOF ₅	70 %	150	21 av 24 døgnblandprøver må overholde krav til minimum renseseffekt
KOF	75 %	250	21 av 24 døgnblandprøver må overholde krav til minimum renseseffekt
Tot-P	90 %	1,5	24 ukeblandprøver
Tot-N	20 %	80	12 ukeblandprøver
As, Cr, Cu, Ni, Zn, Pb, Cd og Hg	-	-	6 ukeblandprøver av utløpsvann

Her kan det se ut som de kun søker om % krav for BOF og KOF = strengere krav

Hva søker man om?

Fra søknaden: Det søkes om tillatelse til utslipp til vann med renskrav som er gitt i tabellen under.

Parameter	Reduksjon	Maksimal utløpskonsentrasjon
BOF ₅	70 %	25 mg/l
KOF	75 %	125 mg/l
Tot-P	90 %	0,5 mg/l
Tot-N	75 %	6 mg/l
SS	90 %	35 mg/l

Her har de selv søkt om flere krav enn det som følger av forurensningsforskriften. Står ikke hvordan de ønsker kravene skal følges opp.

Eksempler fra utslippstillatelser

Enten gitt i utkast til tillatelse eller i en tillatelse

Sekundærrenssekraav i tillatelse

Tekst: *Krav til sekundærrensing*

Biologisk oksygenforbruk (BOF ₅)	Minst 70 % reduksjon og utslippskonsentrasjonen ikke overstiger 25 mg O ₂ /l
Kjemisk oksygenforbruk (KOF _{Cr})	Minst 75 % reduksjon og utslippskonsentrasjonen ikke overstiger 125 mgO ₂ /l

Strengere vilkår ikke begrunnet

Tekst: *Prøver av KOF_{Cr} og BOF₅ må etterkoma **både** krav til konsentrasjon **og** reinseeffekt.*

Biologisk oksygenforbruk (BOF ₅)	Enkeltprøver: Minimum 70 % reduksjon av BOF ₅ . Ingen enkeltprøver skal overskride 50 mg O ₂ /l.	24 stk. 21 av 24 døgnblandprøver må overhalde reinseeffektkrav
Kjemisk oksygenforbruk (KOF _{Cr})	Enkeltprøver: Minimum 75 % reduksjon av KOF _{Cr} . Ingen enkeltprøver skal overskride 250 mg O ₂ /l.	24 stk. 21 av 24 døgnblandprøver må overhalde reinseeffektkrav

Strengere vilkår ikke begrunnet

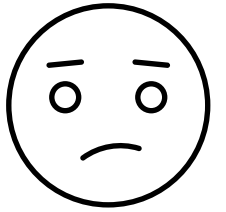
Rensekrav for fosfor

Utslippsparameter	Krav
Total fosfor (tot-P)	Årleg gjennomsnitt: Minst 95 % reduksjon av fosfor. Årleg gjennomsnitt: Maksimalt 0,5 mg/l fosfor i utløp. Ingen enkeltprøver skal overskride ein konsentrasjon på 1 mg/l

- Krav bør ha en fornuftig hensikt
- Uheldig med krav hvor 1 prøve gjør at hele året feiler
 - Ting kan oppstå – selv på et godt fungerende anlegg
- Mer fornuftig å kreve avviksbehandling/ rapportering til SF ved høy konsentrasjon

Rensekrav som er gitt i utkast

Utslippsparameter	Krav	Prøvetype og -frekvens
Total fosfor (tot.P)	Minst 90 % reduksjon Renseeffekt beregnes som årlig middelerdi	24 ukeblandprøver eller døgnblandprøver per år
Total nitrogen (tot.N)	Kun målekrav	6 ukeblandprøver eller døgnblandprøver per år
Biologisk oksygenforbruk (BOF ₅)	Minst 70 % reduksjon og utslippskonsentrasjonen ikke overstiger 25 mg O ₂ /l	21 av 24 døgnblandprøver må overholde krav
Kjemisk oksygenforbruk (KOF _{cr})	Minst 75 % reduksjon og utslippskonsentrasjonen ikke overstiger 125 mgO ₂ /l	21 av 24 døgnblandprøver må overholde krav
Termostabile koliforme bakterier, TKB	Mindre enn 100 TKB mg/l	Annenhver uke tas en øyeblikksprøve. Fra 1.mai til 31.oktober

Strengere sekundærrensekrav uten begrunnelse

Krav til TKB ved utslipp til sjø – ikke godt begrunnet

Rensekrav som er gitt i utkast

- Krav til prøvetaking, og maks. antall bakterier, i nødoverløp

Utslippsparameter	Krav	Prøvetype og -frekvens
Total nitrogen (tot.N)	Berre målekrav	6 vekeblandprøver eller døgnblandprøver per år
Biologisk oksygenforbruk (BOF ₅)	Minst 70 % reduksjon og utslippskonsentrasjon ikkje overstig 25 mg O ₂ /l	21 av 24 døgnblandprøver må overhalde krav
Kjemisk oksygenforbruk (KOF _{cr})	Minst 75 % reduksjon og utslippskonsentrasjon ikkje overstig 125 mg O ₂ /l	21 av 24 døgnblandprøver må overhalde krav
Ved naudoverløp skal det tas prøver for Termotabile koliforme bakteriar, TKB og E-coli	Mindre enn 100 TKB mg/l	Når det er utslepp frå naudoverløp.

- Hvordan skal man klare dette?

Krav til slam

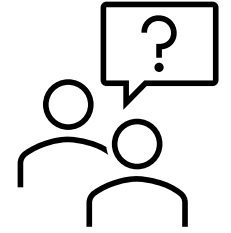
Anlegg som ikke skal ha fullstendig slambehandling, men kjøre avvannet slam til annet anlegg har fått:

Avlaupsslammet skal som eit minimum gjennomgå ei forbehandling i form av hygienisering og stabilisering før vidare transport til eit avfallsbehandlingsanlegg.

Hygienisering og stabilisering er ikke en forbehandling.

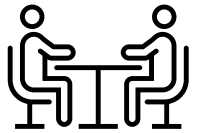
Den normale forbehandlingen er kun avvanning før videre transport.

Krav som er gitt om utslipp fra overløp

- Utslepp av ureina avløpsvatn er uønskt, og innan 2030 bør den samla mengda utslepp via overløp (driftsoverløp) ikkje vere over 2 %.
- Den samlede mengde utslipp via driftsoverløp skal være under 2 % **fosfor** over året innen 31.12.2027.
- Den samlede mengden utslipp via overløp bør ikke overstige 2 % av **driftstiden** over året innen 2030.
- Utslipp av urensset avløpsvann er uønsket, og innen 2030 skal den samlede mengden utslipp via driftsoverløp gjennom året ikke være over 2 % av **tilført avløpsvann**.
- Den samlede mengde utslipp via driftsoverløp over året skal innen 2030 ikke være over 1 % av **overløpspunktets tilførte vannmengde**.

Virker som det er uklart krav i «malen»

Oppsummering

- For at utslippstillatelsen skal være et godt verktøy må krav og vilkår være forståelige, hensiktsmessige og godt begrunnet
- Både den som søker og den som gir tillatelsen må være nøye
 - Ord betyr noe – liten tue kan velte et stort lass
- Krav og vilkår er ikke veiledende, men skal oppfylles
- God kommunikasjon mellom den som søker og den som gir tillatelsen er viktig

Spørsmål?

Kommentarer?

Erfaringer?